
Despre evaluarea eficacității acoperirii împotriva riscurilor în conformitate cu IFRS 9

Jatinder Pal SINGH,
Indian Institute of Technology, Roorkee, India,
E-mail: jpsiitr@gmail.com,
jatinder_pal2000@yahoo.com

Rezumat

IFRS 9 a introdus anumite modificări radicale ale criteriilor de evaluare a eficacității acoperirii împotriva riscurilor din IAS 39 pentru entitățile care doresc să utilizeze contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor. Este necesar ca entitățile comerciale care intenționează să utilizeze instrumentele financiare derivate pentru acoperirea riscurilor să aprecieze nuanțele asociate cu dispozițiile ulterioare privind contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor din IFRS 9 în contextul cerințelor privind eficacitatea acoperirii riscurilor prevăzute în acestea. Prezentul articol abordează această problemă și oferă o analiză a modelului fundamental pe care se bazează evaluarea eficacității acoperirii împotriva riscurilor din IFRS 9.

Cuvinte-cheie: IAS 39, IFRS 9, contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor, eficacitatea acoperirii împotriva riscurilor, managementul riscului.

Clasificare JEL: M41; M42

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Singh, J.P. (2018), On hedge effectiveness assessment under IFRS 9, *Audit Financiar*, vol. XVI, no. 1(149)/2018, pp. 157-170, DOI: 10.20869/AUDITF/2018/149/008

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2018/149/008>

Data primirii articolului: 06.07.2017

Data revizuirii: 16.08.2017

Data acceptării: 17.08.2017

Introducere

În ceea ce privește elaborarea unui nou Standard Internațional de Raportare Financiară (IFRS) numit IFRS 9 *Instrumente financiare*, Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (International Accounting Standards Board - IASB) a urmat un proces în trei faze, prima etapă fiind anunțată în noiembrie 2009.

Dispozițiile privind contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor sunt incluse în a treia și ultima fază a IFRS 9, care a fost finalizată în noiembrie 2013. Directivele extinse ale IASB privind contabilitatea de acoperire a riscurilor cuprinse în Standardul Internațional de Contabilitate (IAS) 39 vor fi înlocuite cu prevederile IFRS 9. Entitățile care aplică IFRS vor fi obligate să implementeze prevederile IFRS 9 începând cu 1 ianuarie 2018 (IASB, 2008, 2012).

Filosofia care stă la baza IFRS 9 este de a raționaliza dispozițiile contabile în ceea ce privește acoperirea riscurilor financiare într-o manieră care să reflecte mai bine legătura dintre strategiile de gestionare a riscurilor adoptate de entitățile contabile și cadrul contabil conceptual aplicat pentru raportarea unor astfel de practici. Acest lucru ar permite o descriere precisă a practicilor conducerii referitoare la diminuarea riscului. Se prevede, de asemenea, o simplificare generală a procedurilor și prezentărilor de informații referitoare la contabilitatea de acoperire a riscurilor. Studiile empirice indică dificultăți în înțelegerea și aplicarea proceselor contabile și de raportare actuale pentru instrumente financiare derivate (Chang ș. a., 2016).

O îngrijorare serioasă a fost exprimată de părțile interesate asociate cu cadrul conceptual IFRS privind lipsa de aliniere între prevederile IAS 39 și strategiile de gestionare a riscurilor aplicate de entitățile care se ocupă cu acoperirea împotriva riscurilor. De exemplu, multe entități adoptă strategii de acoperire a riscurilor asociate cu cumpărarea sau vânzarea previzionată de mărfuri sau alte active nefinanciare, menite să realizeze o acoperire împotriva unui risc asociat cu un anumit element constitutiv al prețului total. Cu toate acestea, dispozițiile IAS 39 privind contabilitatea de acoperire a riscurilor impun ca riscul acoperit să fie variabilitatea prețului total, în ansamblul său. Acest lucru determină recunoașterea ineficienței acoperirii riscurilor și poate, în unele cazuri, să conducă la faptul că operațiunile de acoperire a riscului nu îndeplinesc criteriile aferente contabilității de acoperire a riscurilor. Aparent, tratamentul contabil prescris pentru diferite practici de

gestionare a riscurilor a influențat puternic alegerea practicilor. În mod ideal, rolul contabilității ar trebui să fie pur și simplu limitat la o raportare imparțială a impactului economic al strategiei urmate de entitate pentru atenuarea riscurilor și ar trebui să fie complet dissociată de alegerea strategiei. Cu alte cuvinte, raportarea financiară a unei strategii ar trebui să se bazeze pe impactul său economic asupra entității. Optimalitatea economică a strategiei nu ar trebui să fie afectată în nici un fel de procedurile contabile și de raportare aferente unui anumit scenariu de luare a deciziilor. Cu toate acestea, diferite grupuri de interese au observat că, în eforturile de a efectua o contabilitate de acoperire împotriva riscurilor în conformitate cu IAS 39, fie entitățile au implementat strategii suboptimale de gestionare a riscurilor, fie strategiile percepute de entități ca fiind optime nu au reușit să se califice pentru contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor în conformitate cu IAS 39, cauzând raportarea volatilității unor câștiguri inexistente, nejustificate economic (IFRS Foundation, 2013; Kalban, 2014; McCarroll și Khatri, 2014; Panaretou ș. a., 2013).

1. Contextul: testarea eficacității acoperirii împotriva riscurilor conform IAS 39

IAS 39 prevede obligativitatea testării periodice a eficacității acoperirii împotriva riscurilor ca parte a contabilității de acoperire împotriva riscurilor. În acest context, eficacitatea acoperirii împotriva riscurilor reprezintă măsura în care variațiile valorii juste sau ale fluxului de numerar aferente instrumentului de acoperire sunt capabile să compenseze variațiile valorii juste sau fluxurilor de numerar ale elementului acoperit. Compensarea expunerii la risc prin intermediul instrumentului derivat sau capacitatea de a face acest lucru trebuie să fie stabilită de entitatea contabilă printr-o metodologie adecvată, statistică sau de altă natură, care trebuie documentată în etapa inițială a procesului. Este important faptul că organismele de reglementare nu se pronunță cu privire la problema metodologiilor specifice pentru evaluarea eficacității acoperirii împotriva riscurilor. Entitățile și auditorii lor au libertatea de a stabili metodologia adecvată și implicațiile corespunzătoare acesteia. Cu toate acestea, eficacitatea sporită a acoperirii împotriva riscurilor trebuie să fie, inițial, stabilită în mod prospectiv. Ulterior,

faptul că acoperirea împotriva riscurilor a fost eficace trebuie să fie constatat și retrospectiv. Neefectuarea testului de eficacitate ar implica întreruperea contabilității de acoperire împotriva riscurilor. Această întrerupere trebuie să înceapă de la ultima dată până la care a fost dovedită eficacitatea acoperirii împotriva riscurilor. Modificările valorii juste după o astfel de întrerupere trebuie să fie recunoscute imediat în contul de profit și pierdere. În cazul în care un eveniment sau o schimbare a circumstanțelor sunt responsabile pentru accelerarea ineficienței acoperirii, întreruperea contabilității de acoperire a riscurilor trebuie să înceapă de la momentul apariției evenimentului sau al schimbării circumstanțelor, cu condiția ca entitatea să poată demonstra eficacitatea acoperirii împotriva riscurilor în perioada anterioară. IAS 39 nu prevede reechilibrarea unei relații de acoperire împotriva riscurilor care a devenit ineficientă. În plus, standardul nu permite nici ajustări ale acoperirii care nu au fost documentate în etapa inițială. Relația inițială trebuie întreruptă în cazul unei acoperiri ineficiente împotriva riscurilor. Se creează o nouă relație de acoperire împotriva riscurilor cu ocazia reechilibrării unei acoperiri care trebuie redefinită ca atare. În mod obișnuit, sunt necesare teste numerice pentru a stabili că valoarea compensării realizate prin intermediul acoperirii împotriva riscului este situată în intervalul permis. Acest lucru face ca procesul de testare a eficacității conform IAS 39 să fie extrem de obositor și de consumator de timp. În cazul în care testele privind eficacitatea acoperirii împotriva riscurilor nu îndeplinesc criteriile prescise, entitatea nu poate adopta o contabilitate de acoperire împotriva riscurilor.

2.1. Metode de testare a eficacității acoperirii împotriva riscurilor

Lipsa specificității în standarde a condus la evoluția unei varietăți de abordări pentru evaluarea eficacității acoperirii împotriva riscurilor, chiar dacă se menține cerința de bază ca pierderile sau câștigurile din instrumente financiare derivate să compenseze modificările valorii juste sau ale fluxurilor de numerar generate de elementul acoperit. Problema metodologiei apare în momentul în care trebuie evaluat dacă o anumită tranzacție de acoperire împotriva riscurilor este eficace. O revizuire critică a următoarelor metode adoptate în mod obișnuit pentru testarea eficacității este prezentată în Anexă pentru a păstra continuitatea acestui articol: (a) Metoda de compensare în dolari; (b) Metoda diferenței relative; (c) Metoda de reducere a

variabilității și (d) Analiza regresiei (Althoff și Finnerty, 2001; Kawaller și Koch, 2000).

2.2. Interpretarea conceptului „eficacitate ridicată”

Nici IAS 39, nici IFRS 9 nu specifică nici un test pentru a face distincția între relațiile de acoperire de înaltă eficacitate și cele ineficiente. Prin urmare, rezultă că ceea ce trebuie considerat ca fiind „foarte eficace” depinde de raționamentul administratorilor de risc ai entității, supuși cerințelor de audit. Cu toate acestea, standardul pare să coreleze „eficacitate ridicată” cu „corelația mare” între procesele de stabilire a prețului elementului acoperit și ale instrumentului de acoperire împotriva riscurilor. „Corelația înaltă” este în general interpretată ca regula 80/125 din medicină și alte științe aplicate și sociale. În contextul actual, această regulă impune ca modificările cumulative ale valorii instrumentului de acoperire să compenseze între 80% și 125% din modificările cumulative ale valorii juste sau din fluxurile de trezorerie aferente elementului acoperit (Swad, 1995; Lipe, 1996).

2.3. Testarea prospectivă și testarea retrospectivă

IAS 39 prevede atât testarea prospectivă, cât și testarea retrospectivă a eficacității acoperirii împotriva riscurilor. Ambele exerciții de testare trebuie efectuate cu o periodicitate trimestrială sau de fiecare dată de raportare, până la lichidarea acoperirii. Testarea retroactivă ar trebui să se bazeze pe date reale care acoperă perioada de la inițierea operațiunilor de acoperire împotriva riscurilor și până la data raportării, cu posibilitatea includerii altor date istorice. Evaluarea retroactivă poate fi realizată fie pe baza: (i) modificărilor valorii juste sau a fluxurilor de numerar care au avut loc în cursul perioadei de evaluare, sau (ii) modificărilor cumulative ale valorii juste sau fluxurilor de numerar de la începutul acoperirii și până în prezent. Acoperirea împotriva riscurilor ajunge la eficacitate maximă - evaluată retrospectiv - dacă raportul este situat în intervalul critic în oricare dintre cele două cazuri (Finnerty și Dwight, 2002). Pentru testele prospective, trebuie stabilit numărul de perioade anterioare din care trebuie colectate datele necesare. Dacă pentru a calcula o statistică de testare se utilizează date dintr-o singură perioadă anterioară, atunci acoperirea împotriva riscurilor trece sau nu trece testul. Pe de altă parte, dacă

statisticile de testare sunt calculate folosind date din mai mult de o perioadă anterioară, atunci eficacitatea poate fi evaluată fie prin cerința ca (i) acoperirea să satisfacă testul în fiecare perioadă, fie ca (ii) acoperirea să satisfacă testul într-o mare parte a perioadelor din care au fost colectate date, ca de exemplu 80% sau 90%.

3. În prim plan: testarea eficacității acoperirii împotriva riscurilor în conformitate cu IFRS 9

Prin IFRS 9 au fost introduse mai multe schimbări revoluționare în filosofia și metodologia de testare a eficacității. Acestea sunt, probabil, progresele cele mai importante față de IAS 39, care ar facilita o mai bună aliniere între strategiile entității pentru gestionarea riscurilor și raportarea financiară a acestora. Modificările semnificative ale cerințelor privind testarea eficacității introduse în IFRS 9 includ (Althoff ș. a., 2014; BDO, 2014; Deloitte, 2013; Du Plooy ș. a., 2014; KPMG, 2013; PwC, 2013):

- (a) eliminarea cerinței de compensare de 80% / 125% și înlocuirea sa cu un test de eficacitate bazat pe principii;
- (b) eliminarea cerinței retrospective de testare a eficacității, păstrând cerința de efectuare a unei evaluări prospective la începutul fiecărei perioade acoperite; și
- (c) o mai mare flexibilitate în modul în care este demonstrată eficacitatea acoperirii împotriva riscurilor.

Cu toate acestea, nevoia de a măsura și de a recunoaște ineficiența acoperirii împotriva riscurilor nu este afectată conform IFRS 9.

3.1. Evaluare și măsurare

Evaluarea eficacității acoperirii trebuie diferențiată de măsurarea acesteia. Aspectul de evaluare stabilește eligibilitatea relației de acoperire împotriva riscurilor pentru contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor. Dacă relația de acoperire a riscurilor este considerată eligibilă pentru contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor și dacă entitatea alege să adopte o astfel de procedură contabilă, atunci ineficiența acoperire a

riscului (cu excepția unei sub-acoperiri a fluxului de numerar) trebuie măsurată și recunoscută imediat în contul de profit și pierdere. În timp ce cerințele IFRS 9 sunt semnificativ diferite față de cele ale IAS 39, ambele necesită măsurarea și tratarea identică a ineficienței acoperirii împotriva riscurilor.

3.2. Criteriile de eficacitate conform IFRS 9

Cerința privind eficacitatea în conformitate cu IFRS 9 cuprinde următoarele: (i) ar trebui să existe o relație economică fundamentală între elementul acoperit și instrumentul de acoperire împotriva riscurilor care ar trebui să fie justificată prin mijloace calitative sau cantitative; (ii) riscul de credit nu ar trebui să fie factorul dominant care să contribuie la modificările de valoare care rezultă din relația economică; (iii) raportul de acoperire împotriva riscurilor calculat pe baza volumului fizic al elementului acoperit, pe care entitatea îl acoperă efectiv și cel al instrumentului de acoperire pe care entitatea îl utilizează efectiv pentru a acoperi volumul respectiv al elementului acoperit trebuie utilizat și pentru relația de acoperire împotriva riscurilor în contextul contabilității de acoperire împotriva riscurilor. Cu toate acestea, această rată de acoperire desemnată nu reflectă un dezechilibru între ponderările elementului acoperit și ale instrumentului de acoperire care ar crea o ineficiență a acoperirii (indiferent dacă a fost recunoscută sau nu), astfel încât să rezulte un rezultat contabil care ar fi incompatibil cu scopul contabilității de acoperire împotriva riscurilor. Astfel, IFRS 9 nu prevede nici un interval numeric care să definească eficacitatea relației de acoperire a riscurilor în vederea eligibilității pentru contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor. Tot ceea ce este necesar în acest scop este existența unei relații economice, care să nu fie dominată de riscul de credit, precum și desemnarea raportului de acoperire adecvat. Rezultă că dacă o relație de acoperire a riscurilor generează în mod constant o anumită ineficiență, sarcina de a stabili existența unei relații economice continue, precum și adecvarea raportului de acoperire a riscului revine managementului entității.

IFRS 9 a introdus, de asemenea, modificări substanțiale ale prevederilor privind tratamentul acoperirilor împotriva riscurilor care sunt ineficiente. Reechilibrarea acoperirilor ineficiente este prevăzută în IFRS 9, ceea ce înseamnă că IFRS 9 nu impune ca astfel de acoperiri ineficiente să fie derecunoscute. Entitățile pot întrerupe acoperirile ineficiente numai atunci când încercările de

reechilibrare nu reușesc. Totuși, IFRS 9 păstrează metodologia IAS 39 de măsurare și tratare a ineficienței acoperirii împotriva riscurilor (Deloitte, 2012; Ernst & Young, 2011; 2014a, b, c).

3.3. Existența unei relații economice

Existența unei relații „economice” între instrumentul de acoperire împotriva riscurilor și elementul acoperit presupune că se așteaptă ca cele două să se îndrepte în direcții opuse ca o consecință a influenței economice cauzale a stimulului de risc care este acoperit. O simplă corelație statistică nu constituie, în sine, o dovadă concludentă a existenței unei astfel de relații de cauzalitate, deși ar confirma cu siguranță dovezile care justifică o astfel de deducție.

Ca și în IAS 39, organismele de reglementare au ales să lase deschisă alegerea metodologiei care urmează să fie adoptată de entitate pentru a demonstra existența unei relații economice între elementul acoperit și instrumentul de acoperire. Aspectul important este că metoda trebuie să surprindă toate caracteristicile relevante ale relației de acoperire împotriva riscurilor. Dintre abordările cantitative, analizele de corelație și regresie sunt extrem de populare, deși oricare dintre celelalte metode menționate mai sus poate fi adoptată. Astfel de rezultate cantitative ar servi ca o coroborare puternică a rațiunii economice și a fluxurilor economice logice în cazurile în care inferențele nu sunt evidente doar pe baza raționamentului calitativ. Trebuie subliniat aici că într-o vastă majoritate a relațiilor de acoperire a riscurilor administratorii de risc ar utiliza, în mod implicit, instrumente de acoperire a riscului care au o anumită relație „economică” explicită cu elementul acoperit pentru acoperirea unei expuneri, deoarece această alegere poate avea ca rezultat o șansă crescută de a îndeplini criteriile de contabilitate pentru acoperirea riscurilor, precum și să sporească perspectivele de acoperire a riscului, obținând rezultatele economice dorite. O situație în care o simplă evaluare calitativă ar fi suficientă este prezentată mai jos:

Analizăm cazul unei entități care are expunere în valută atât în dolari americani (USD), cât și în dolari canadieni (CAD). Entitatea observă că, CAD are o asociere puternică cu USD, după cum reiese din rata CAD/USD, care variază în limitele unui interval extrem de îngust într-un anumit interval de timp. Ținând cont de acest aspect, entitatea concluzionează că există o relație economică între instrumentele derivate în dolari (USD ca

bază) și expunerile CAD. Prin urmare, entitatea adoptă strategia de agregare a expunerilor în ambele valute, urmată de utilizarea instrumentelor financiare derivate bazate pe USD pentru acoperirea riscurilor. Toate variațiile CAD față de USD în interiorul intervalului sunt considerate a fi surse de ineficiență pentru toate tipurile de acoperire împotriva riscurilor, în cazul în care elementul acoperit se referă la sumele denominate în CAD.

3.4. Caracterul nedominant al riscului de credit

Ca a doua cerință privind eficacitatea acoperirii împotriva riscurilor, IFRS 9 cere ca efectul riscului de credit să nu domine modificările de valoare care rezultă din relația economică dintre elementul acoperit și instrumentul de acoperire. Riscul de credit menționat aici ar include risc de credit pentru elementul acoperit, precum și pentru instrumentul de acoperire împotriva riscurilor. În plus, riscul de credit ar putea fi legat de cel al partenerului sau al entității de acoperire împotriva riscurilor. Problema riscului de credit și a stabilității financiare în contextul IFRS 9 a fost examinată conceptual (Zoltan, 2016).

3.4.1. Interpretarea termenului „domină”

Exercitarea corectă a raționamentului și discreției este garantată de conducerea entității în două privințe. În primul rând, pentru a determina impactul (cuantificării) modificărilor de valoare generate de riscul de credit și, în continuare, pentru a evalua dacă un astfel de impact „domină” în raport cu modificările de valoare datorate riscului acoperit sau altor factori. În acest scop, „dominarea” în contextul prevederilor actuale ale standardului ar însemna că modificările de preț (ale elementului acoperit sau ale instrumentului de acoperire) generate de riscul de credit ar depăși în mod semnificativ modificările de preț generate de factorul de risc acoperit.

În acest caz, este important să se sublinieze că evaluarea impactului riscului de credit asupra modificărilor valorii în sensul eficacității acoperirii trebuie diferențiată de prescripția contabilă de a măsura și a recunoaște impactul riscului de credit asupra elementului acoperit și asupra instrumentului de acoperire împotriva riscurilor. Acest lucru este necesar pentru a determina quantumul ineficienței acoperirii, dacă este cazul, care trebuie să fie transferat în contul de profit și pierdere.

Cu toate acestea, standardul prevede în mod explicit ignorarea modificărilor mici, în pofida faptului că aceste modificări se datorează riscului de credit și depășesc modificările datorate riscului acoperit într-o anumită perioadă. Astfel, standardul prevede atât o evaluare relativă, cât și o evaluare absolută.

Cel mai probabil, evaluarea efectului riscului de credit poate fi obținută în mod calitativ. Este obișnuit ca politicile entităților de gestionare a riscurilor să definească *ab initio* limitele de risc ale partenerilor. Monitorizarea regulată a gradului de creditare a acestor parteneri ar fi ulterior prescrisă. În cazul unei scăderi semnificative a bonității, politica poate prevedea inițierea unor măsuri corective adecvate, de exemplu, de a închide pozițiile derivate ale acestei părți și de a le înainta unei alte părți (caz în care relația de acoperire trebuie să fie întreruptă) sau să solicite garanții sau alte îmbunătățiri de credit (ceea ce ar îmbunătăți semnificativ relația de acoperire împotriva riscurilor). Cu toate acestea, ocazional, regresia sau alte metode statistice pot fi adoptate, de exemplu, pentru identificarea factorilor care contribuie la o compensare scăzută într-o anumită relație și pentru a evalua amploarea influenței lor.

3.4.2. Riscul de credit al elementului acoperit

Nu există risc de credit pentru toate tipurile de elemente acoperite. Activele curente cum ar fi stocurile etc. sunt lipsite de risc de credit. Nici tranzacțiile previzionate nu prezintă risc de credit, deoarece tranzacțiile sunt doar anticipate, dar nu sunt angajate. Riscul de credit poate fi interpretat ca riscul unei pierderi financiare pentru o parte la un angajament/instrument financiar în cazul în care cealaltă parte nu reușește să-și îndeplinească obligația. Rezultă că riscul de credit poate exista doar în situațiile în care entitatea are o implicare contractuală. Astfel, împrumuturile entității ar avea în mod normal risc de credit al partenerului, în timp ce împrumuturile și datoriile sale financiare ar fi grevate de riscul de credit propriu al entității.

Se menționează mai sus că tranzacțiile previzionate nu prezintă risc de credit. Cu toate acestea, riscul de credit care afectează contrapartida implicată ar putea influența în mod semnificativ evaluarea dacă o tranzacție prognozată este foarte probabilă, așa cum este impus de alte prevederi ale IFRS 9. Un exemplu foarte simplu ilustrează această idee. Analizăm cazul unei entități din SUA care vinde un produs unui singur client în Germania. Vânzările sunt exprimate în euro. Entitatea

din SUA nu are clienți alternativi pentru acest produs în Germania. În această situație, riscul de credit al clientului german ar influența cu siguranță probabilitatea vânzărilor prognozate ale entității americane în Euro. Situația inversă ar putea, de asemenea, să fie argumentată, adică dacă entitatea din SUA are o bază largă de clienți germani pentru vânzările sale de produse (în Euro), pierderea potențială a unui anumit client poate să nu afecteze în mod semnificativ probabilitatea vânzărilor anticipate ale entității în Euro.

Pare oportună ilustrarea în acest moment a procesului adoptat de obicei de bănci pentru identificarea riscurilor economice adecvate pentru acoperirea riscului de rată a dobânzii din portofoliile lor de creditare. În acest scop, considerăm că o bancă dorește să acopere riscul de rată a dobânzii a unui portofoliu de împrumuturi care prezintă caracteristici de risc de credit similare. În continuare, presupunem că banca se așteaptă să colecteze 98% din fluxurile de numerar din acest portofoliu de credite. În consecință, banca desemnează primele 98% din fluxurile de trezorerie numai în măsura în care acoperirea trebuie limitată la fluxurile de numerar pe care entitatea se așteaptă să le încaseze. De fapt, dacă banca desemnează mai mult de 98%, ar rezulta o supra-acoperire economică, care ar crește și riscul de risc de credit ce domină schimbările de valoare ale relației de acoperire împotriva riscurilor.

Spre deosebire de IAS 39, care interzicea o astfel de desemnare a componentelor nominale (denumit de obicei stratul inferior), IFRS 9 permite ca această desemnare să fie condiționată de faptul că toate elementele incluse în strat sunt expuse aceluiași risc acoperit. Acest lucru este necesar pentru a asigura că măsurarea stratului acoperit nu este afectată semnificativ de elementele care formează stratul de 98% din totalul de 100% din portofoliu. Rezultă că același tip de element de referință pentru riscul de rată a dobânzii pentru fiecare împrumut trebuie să fie desemnat pentru a alcătui stratul inferior. Dacă relația economică a unui anumit împrumut cu rata de referință a dobânzii este dominată de riscul de credit al unui astfel de împrumut din cauza deteriorării bonității, astfel încât componenta de referință a riscului de rată a dobânzii nu se mai califică pentru a fi desemnată drept element acoperit, atunci împrumutul nu va mai face parte din stratul inferior până când (și numai dacă) creditele cu o astfel de deteriorare a riscului de credit nu depășesc 2% din portofoliu.

3.4.3. Riscul de credit al instrumentului de acoperire împotriva riscurilor

Valoarea justă a unui cont trebuie să reflecte și să includă în mod necesar impactul riscului de credit al contrapartidei și pe cel al riscului de credit al entității în conformitate cu schema de măsurare prevăzută de IFRS 13 *Evaluarea la valoarea justă*. Modificările de valoare ale instrumentului de acoperire împotriva riscului generate de riscul de credit sunt susceptibile de a contribui la ineficiența acoperirii. Astfel, prevederile actuale impun ca impactul așteptat al acestei ineficiențe să nu fie suficient de substanțial pentru a anula efectul de compensare al unei modificări semnificative a valorilor elementului acoperit cu ajutorul instrumentului de acoperire împotriva riscurilor.

Cele mai multe contracte libere cu instrumente financiare derivate între instituțiile financiare sunt garantate în numerar și, ca o consecință, au un risc de credit redus pentru oricare dintre părți. Contractele tranzacționate la bursă au, de asemenea, mecanisme bine stabilite de decontare pentru a elimina orice risc de credit. Rezultă că este puțin probabil ca riscul de credit să domine modificarea valorii juste a acestor instrumente de acoperire.

3.5. Problema raportului de acoperire împotriva riscurilor

Raportul dintre valoarea elementului acoperit și valoarea instrumentului de acoperire este denumit raportul de acoperire împotriva riscurilor. De obicei, dar nu neapărat, raportul corespunde variației proiectate minime a relației de acoperire și depinde de corelația dintre seria temporală de variație a prețului elementului acoperit și cea a instrumentului de acoperire împotriva riscurilor, precum și de variațiile celor două serii. În cazurile în care fundamentul instrumentului de acoperire coincide cu cel al elementului acoperit la risc, acest raport este de 1:1.

Cea de a treia cerință privind eficacitatea este aceea că raportul de acoperire împotriva riscurilor utilizat pentru contabilitate ar trebui să fie același cu cel utilizat pentru gestionarea riscurilor. Totuși, acest lucru nu implică faptul că o entitate trebuie să construiască relații de acoperire a riscurilor în contabilitate în aceeași măsură în care le construiește în procesul de gestiune a riscului. De exemplu, se consideră o entitate care acoperă 100 de unități dintr-un produs cu un raport de acoperire de

1,25 pentru gestionarea riscurilor. Aceasta ar necesita, prin urmare, o valoare nominală de 125 de unități din instrumentul de acoperire împotriva riscurilor în scopul de acoperire totală. Prin urmare, standardul (i) impune adoptarea aceluiași raport de acoperire a riscului (adică 1,25) pentru contabilizarea acoperirii (ii), dar lasă la latitudine entității să desemneze 100 de unități ale mărfii ca element acoperit, sau mai puțin (de exemplu, 80 de unități ale mărfii) cu o valoare nominală de 100 de unități din instrumentul de acoperire în relația de acoperire împotriva riscurilor, menținând aceeași rată de acoperire de 1,25. În plus, trebuie subliniat aici că standardul (i) cere doar ca entitatea să utilizeze același raport de acoperire pentru contabilitatea pe care o utilizează în mod efectiv pentru gestionarea riscurilor; (ii), dar nu impune ca rata de acoperire să fie astfel încât să minimizeze ineficiența. În plus, în conformitate cu spiritul acestor standarde, IFRS 9 nu se pronunță asupra utilizării unei metode specifice de calcul al raportului de acoperire. Rezultă implicit că standardul nu recunoaște existența unui răspuns "corect" la această problemă și, ca atare, consideră că problema este cel mai bine lăsată la latitudine a conducerii entității și a auditorilor. În plus, fluctuația reducerii reale care apare în jurul oricărui indice de acoperire desemnat va determina o anumită ineficiență.

Pentru a ilustra nuanțele computaționale ale raportului de acoperire, considerăm o entitate care dorește să acopere riscul de preț în raport cu necesitățile de achiziție a materiilor prime. Entitatea constată că derivatele din materia primă nu se tranzacționează pe piețe accesibile. Aceasta identifică o marfă de referință care are o piață a instrumentelor derivate solidă. Deși prețul materiei prime este doar o fracțiune a prețului de referință al mărfii, raportul lor variază într-o bandă îngustă. O regresie continuă pe 12 luni, cu valoarea de la sfârșitul fiecărei luni se va realiza între prețul de referință al mărfii și prețul materiei prime. Această regresie arată că prețul la termen al mărfii și prețul materiei prime rămân foarte corelate, iar panta de regresie variază între 1.084 și 1.122 în ultimele luni. Această pantă de regresie indică faptul că, în medie, mărfurile tranzacționează la aproximativ 10% peste prețul materiei prime, ceea ce corespunde percepției pe termen lung a entității. Prin urmare, pentru a-și acoperi riscul de preț al materiilor prime, entitatea rezervă o poziție lungă pentru o cantitate de o tonă prin contracte la termen pe mărfurile de referință, pentru a acoperi

achizițiile anticipate foarte probabile de 1,10 tone din materia primă.

Două elemente derivă din analiza exemplului anterior: (i) rata de acoperire a riscului utilizată de entitate nu trebuie să fie neapărat cea obținută din regresia lunară cea mai recentă, standardul prevede doar că raportul de acoperire efectiv utilizat în scopuri de gestionare a riscului trebuie utilizat și pentru contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor, nu neapărat pe cel care maximizează eficacitatea și (ii) că diferite entități pot prezenta diferite rapoarte de acoperire din cauza realizării unor analize de regresie diferite (de exemplu, în ceea ce privește frecvența și datele introduse).

Într-un efort de a face față cazurilor de sub-acoperire deliberată, cu scopul de a reduce fie (i) crearea de ajustări adiționale ale valorii juste la elementul acoperit în instrumente de acoperire a valorii juste, fie (ii) recunoașterea ineficienței în acoperirea fluxurilor de trezorerie, IASB a menționat o excepție de la regula generală a raportului de acoperire identic pentru gestionarea riscurilor și pentru scopuri contabile, prevăzând că „raportul de acoperire împotriva riscurilor în scopuri contabile este diferit de raportul de acoperire utilizat pentru gestionarea riscului, dacă rata de acoperire reflectă un dezechilibru care ar crea ineficiență și ar putea duce la un rezultat contabil incompatibil cu scopul contabilității de acoperire a riscurilor”. Punctul important aici este că sub-acoperirea trebuie să fie „deliberată” pentru a putea fi invocată această dispoziție.

Pentru a exemplifica sub-acoperirea în contextul unei acoperiri la risc a fluxului de numerar, considerăm o entitate care are o probabilitate foarte mare de a achiziționa o materie primă cu o valoare medie de 100 milioane CXP pe lună. Dorind să contracareze riscul de preț al materiilor prime, entitatea caută derivate adecvate, dar constată că nu sunt tranzacționate derivatele din materia primă. Contractele la termen cu cea mai apropiată similitudine au o pantă de 0,90 într-o analiză de regresie liniară, ceea ce indică raportul de acoperire adecvat. În încercarea de a evita recunoașterea ineficienței contabile, entitatea dorește contracte la termen cu o valoare noțională de numai 70 milioane CXP pe lună și, ca urmare, instituie acoperirea fluxurilor de numerar prin desemnarea a 70 milioane CXP în contracte la termen drept instrumente de acoperire a riscului pentru cumpărare cu probabilitate ridicată de 100 milioane CXP, folosind un raport de acoperire de 0,7:1.

Elementele de mai sus pot induce situația de sub-acoperire menționată anterior, iar raportul de acoperire ar putea fi considerat dezechilibrat și realizat numai pentru a evita recunoașterea ineficienței contabile. În consecință, raportul real de acoperire de mai sus poate fi înlocuit de raportul de acoperire împotriva riscurilor pe baza corelației așteptate dintre elementul acoperit și instrumentul de acoperire împotriva riscurilor (de ex. 0,90 pe baza analizei de regresie) în scopul contabilității de acoperire împotriva riscurilor.

Ca și în IAS 39, IFRS 9 specifică faptul că rezerva de acoperire a fluxurilor de trezorerie trebuie să fie ajustată pentru cel mai mic dintre (a) câștigurile sau pierderile cumulate din instrumentul de acoperire sau (b) modificarea cumulată a valorii juste a elementului acoperit. Dacă (a) depășește (b), diferența este recunoscută ca profit sau pierdere din ineficiență. Pe de altă parte, nu se recunoaște nici o ineficiență dacă (b) depășește (a).

Astfel, în exemplul de mai sus, dacă variația relativă a valorii juste a instrumentului de acoperire a riscurilor o depășește pe cea a elementului acoperit din cauza modificării relației dintre substratul celor două, se impune recunoașterea unei anumite ineficiențe.

Standardul nu solicită o situație de acoperire perfectă. De exemplu, în cazul în care dezechilibrul provine din cauza faptului că instrumentul de acoperire a riscurilor este disponibil doar în dimensiuni standardizate ale contractelor și astfel devine imposibil să îndeplinească exact cerința privind cantitatea nominală, ceea ce conduce la un nivel scăzut de acoperire, relația de acoperire nu va fi considerată ca având un rezultat „care ar fi incompatibil cu scopul contabilității de acoperire împotriva riscurilor” și ar îndeplini astfel criteriile de calificare.

3.6. Eficacitatea prospectivă a acoperirii riscului în conformitate cu IFRS 9

IFRS 9 a eliminat testarea retroactivă a eficacității acoperirii la risc și a păstrat doar testele prospective. Prin urmare, entitatea trebuie să stabilească faptul că relația de acoperire este în concordanță cu cele trei criterii de eficacitate a acoperirii riscului la începutul procesului de acoperire împotriva riscurilor și la fiecare dată de raportare ulterioară, pentru cu perioada imediat următoare de raportare.

3.7. Valoarea justă și acoperirea la risc a fluxurilor de numerar conform IFRS 9

Folosind regula 80/125 pentru IAS 39, oferim o comparație a prevederilor IAS 39 și IFRS 9 cu privire la variația procentuală a valorii juste (FV) a instrumentului de acoperire împotriva riscurilor recunoscute în venituri. În absența contabilității de acoperire împotriva riscurilor, 100% din modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire este recunoscută în contul de profit și pierdere fără compensarea valorilor din reevaluarea elementului acoperit (în cazul unei acoperiri la risc cu valoare justă). Această procedură se aplică atât în conformitate cu IAS 39, cât și cu IFRS 9.

3.7.1. Acoperirea la risc a valorii juste

În cele ce urmează, presupunem că Y este coordonata care reprezintă modificările procentuale ale valorii juste (FV) a instrumentului de acoperire la risc, recunoscute în venitul net al ajustărilor de valoare justă ale elementelor acoperite la risc, iar X este coordonata care reprezintă (în procente) raportul negativ al modificărilor de valoare justă dintre instrumentul de acoperire și elementul

acoperit, adică $-\frac{\Delta FV(\text{hedged item})}{\Delta FV(\text{hedging instrument})}$. Apoi,

conform IAS 39, avem

$$Y = \begin{cases} 100 & \text{for } -\infty < X < 80 \\ -X + 100 & \text{for } 80 \leq X \leq 125 \\ 100 & \text{for } 125 < X < \infty \end{cases}, \text{ în timp ce}$$

IFRS 9 prevede că, dacă acoperirea la risc este evaluată ca fiind foarte eficientă pe baza celor trei criterii menționate, $Y = -X + 100$, fără a se specifica limite numerice.

3.7.2. Acoperirea la risc a fluxurilor de numerar

IAS 39 definește o acoperire la risc a fluxului de numerar pe baza următoarei ecuații:

$$Y = \begin{cases} 100 & \text{for } -\infty < X < 80 \\ -X + 100 & \text{for } 80 \leq X \leq 100 \\ 0 & \text{for } 100 < X \leq 125 \\ 100 & \text{for } 125 < X < \infty \end{cases}. \text{ În cazul în care}$$

o acoperire la risc a fluxului de numerar este estimată ca fiind eficientă, IFRS 9 afirmă că

$$Y = \begin{cases} -X + 100 & \text{for } 0 \leq X \leq 100 \\ 0 & \text{for } 100 < X \end{cases}.$$

În situațiile în care sumele amânate în rezerve sunt la valoarea minimă dintre (i) câștigul sau pierderea cumulată a instrumentului de acoperire împotriva riscurilor de la începutul acoperirii; și (ii) modificarea cumulată a valorii actuale a fluxurilor de numerar viitoare preconizate pentru elementul acoperit de la începutul operației de acoperire, atât IAS 39, cât și IFRS 9 oferă tratamentul identic al riscurilor de acoperire a fluxurilor de trezorerie. Nu se transmite nici o ineficiență în venit pentru o acoperire eficientă a fluxului de numerar în situațiile în care modificarea cumulată a valorii instrumentului de acoperire este mai mică decât cea a elementului acoperit. Nici unul dintre cele două standarde nu permite sub-acoperirea intenționată în cazul acoperirii la risc a fluxurilor de numerar.

3.8. Instrumente de acoperire corelate și necorelate

3.8.1. Instrumente de acoperire corelate

În cazurile în care termenii esențiali ai elementului acoperit împotriva riscurilor și cei ai instrumentului de acoperire împotriva riscurilor sunt corelați și instrumentul de acoperire împotriva riscurilor are o valoare justă nulă la începutul perioadei de acoperire, existența unei relații economice ar fi stabilită la o primă vedere ca suportând un raport de acoperire 1:1. Cu toate acestea, dacă apare ineficiența acoperirii, ar trebui să se efectueze o analiză a surselor, ca, de exemplu, a riscului de credit. În majoritatea cazurilor, o evaluare calitativă ar fi suficientă.

3.8.2. Instrumente de acoperire strâns corelate

Dacă termenii esențiali ai conturilor din cadrul relației de acoperire a riscurilor sunt corelați îndeaproape, dar nu în totalitate, este posibil ca o evaluare calitativă a respectării condițiilor de eficiență a acoperirii să fie coroborată cu anumite inferențe cantitative sau statistice. Dacă o astfel de susținere cantitativă este sau nu necesară, este o chestiune de raționament. Analiza cantitativă se poate dovedi extrem de importantă în demonstrarea faptului că neconcordanța termenilor esențiali nu anulează relația economică care stă la bază și oferă o justificare puternică pentru raportul de acoperire utilizat. Analiza care identifică cauzele potențiale ale ineficienței acoperirii ar trebui să fie documentată.

3.8.3. Instrumente de acoperire semnificativ necorelate

În cazul în care există o necorelare semnificativă între termenii critici ai elementului acoperit și instrumentul de acoperire a riscului, dar substraturile acestora sunt identice sau conexe, o simplă justificare calitativă a relațiilor economice poate să nu fie suficientă, și, ca urmare, o analiză cantitativă cuprinzătoare pe aceeași linie ca cele impuse de IAS 39 ar fi necesară pentru autentificarea existenței unei relații economice și respectarea cerințelor privind rata de acoperire. Cu toate acestea, conformitatea cu proporția de acoperire 80/125 nu este obligatorie, și un nivel de compensare mai mic poate oferi, de asemenea, o justificare suficientă, dacă este explicat în mod adecvat. Această problemă necesită exercitarea unei judecăți, precum și discreție din partea conducerii entității. Analiza care surprinde cauzele potențiale ale ineficienței acoperirii, cum ar fi riscul de credit sau riscul de bază, ar trebui să fie documentată.

3.9. Testarea eficacității expunerilor agregate

Pentru testarea eficienței acoperirii în raport cu expunerile agregate este necesar să se ia în considerare rezultatele care emană din agregatul constituenților unei astfel de expuneri. Elementul acoperit și instrumentul de acoperire ar putea să nu fie perfect potrivite la nivel individual, de exemplu, riscul de bază poate exista. Orice ineficiență la primul nivel va fi transferată către al doilea nivel. Conformitatea criteriilor de eficacitate într-o relație de gradul unu nu este impusă în conformitate cu IFRS 9 pentru contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor în cazul unei expuneri agregate. Cu toate acestea, situația devine mult mai complexă dacă relația de nivel unu nu există.

Cu toate acestea, contabilizarea constituenților expunerii agregate trebuie realizată separat prin adoptarea cerințelor normale ale contabilității de acoperire împotriva riscurilor. Astfel, expunerea agregată nu trebuie tratată ca un singur element „sintetic” în scopuri contabile. Numai în evaluarea eficienței și măsurarea ineficienței trebuie luat în considerare efectul combinat al elementelor în expunerea agregată.

Expunerile agregate își asumă, în general, relevanța în contextul acoperirii achiziționării sau vânzării de bunuri sau mărfuri. Entitățile ar putea avea nevoie și ar putea

decide să acopere multiple expuneri la risc în astfel de situații, deși nu este posibil ca fiecare risc să fie acoperit pentru aceeași perioadă de timp. Următorul exemplu explică implicațiile de acoperire a riscului ale IFRS 9 și ale predecesorului său în ceea ce privește expunerile agregate. În acest scop, considerăm o entitate (ABC) care fabrică tuburi de aluminiu pentru care intenționează să importe materii prime ca pelete de aluminiu din Statele Unite (SUA) pentru următoarele șase luni. Prețul aluminiului este exprimat în dolari americani (USD). Astfel, ABC este expus riscului de preț al aluminiului, precum și riscului valutar. Ca urmare, firma acoperă inițial riscul de preț al aluminiului prin contracte la termen pe aluminiu, asigurând astfel un preț fix în USD pentru nevoile sale de materii prime din aluminiu. După două luni, firma decide să își acopere riscul de schimb valutar și printr-o cumpărare la termen cu o sumă fixă de USD. Astfel, ABC a acoperit, acum expunerea agregată, care cuprindea expunerea inițială la fluctuațiile prețului aluminiului (în USD) și expunerea în valută la dolarul american, ambele rezultând din contractul la termen pe aluminiu.

Întrucât, în conformitate cu IAS 39, derivatele nu pot fi desemnate ca parte a unui element acoperit în scopuri contabile, ABC ar putea (i) să rezilieze prima relație de acoperire, cea care vizează prețul de acoperire al aluminiului (în dolari SUA) cu contracte la termen pe aluminiu și redefinirea unei noi relații de acoperire a riscurilor, care cuprinde desemnarea în comun a acoperirii prețului aluminiului (în dolari SUA) cu contracte la termen pe aluminiu împreună cu acoperirea în continuare a riscului valutar USD sau (ii) să continue acoperirea prețului aluminiului (în dolari SUA) acoperă și desemnează contractele la termen pentru USD într-o a doua relație de acoperire împotriva riscurilor, pentru a acoperi riscul de schimb valutar. În primul caz, o anumită ineficiență ar putea rezulta din faptul că contractul la termen pe aluminiu nu are o valoare justă zero la desemnarea noii relații, în timp ce al doilea mod de acțiune ar avea ca rezultat o schimbare constantă a volumului elementului acoperit de cel de-al doilea contract (USD), în timp ce contractele la termen pentru aluminiu sunt (în USD) sunt acoperite pentru riscul de schimb valutar. Acest lucru va afecta, din nou și în mod negativ, eficiența acoperirii împotriva riscurilor.

Cu toate acestea, în conformitate cu IFRS 9, expunerile agregate incluzând o expunere care ar putea fi calificată ca un element acoperit și un instrument derivat, pot fi

desemnate ca elemente acoperite. Ca atare, ABC ar putea desemna cursul de schimb valutar într-o acoperire a fluxurilor de numerar a expunerii agregate, care include riscul prețului aluminiului (în USD) și contractul la termen pe aluminiu, fără a afecta prima relație de acoperire împotriva riscurilor. Astfel, întreruperea și redefinirea primei relații de acoperire a riscurilor este eliminată.

4. Rezumat și concluzii

Răspunsul părților interesate față de IFRS 9, odată ce devine complet operațional, va fi extrem de educativ. Standardul are mai multe noutăți cu implicații foarte largi. Până la momentul în care aceste informații sunt primite și analizate, trebuie profitat cât mai mult de reacțiile la proiectul de expunere (ED 2010/13) care precedă pronunțarea IFRS 9 privind problema eficacității acoperirii riscului. O analiză a punctelor de vedere relevante ale diferitelor grupuri de părți interesate, adică auditorii, utilizatorii, autoritățile de reglementare și grupurile de consultanți, formează o lectură foarte interesantă. Opiniile reflectă în mod clar perspectiva specifică fiecărei părți interesate. Utilizatorii au fost înclinați să se opună schimbării aparente de la o „linie luminată” bine definită, la criterii relativ subiective pentru evaluarea eficienței acoperirii la risc. S-a considerat că un criteriu de eficacitate relaxat ar afecta comparabilitatea eficacității strategiilor de gestionare a riscurilor între întreprinderi și între perioade de timp, în special în cazul în care divulgările legate de eficacitate nu erau adecvate. Din punct de vedere tehnic, în timp ce subiectivitatea criteriilor de eficiență a acoperirii riscului poate reduce numărul de acoperiri care nu ar corespunde contabilității de acoperire a riscului, ar crește numărul de acoperiri ineficiente sau care nu pot fi conforme. În cea de-a doua situație, o acoperire a fluxurilor de trezorerie ar putea determina o amânare inadecvată a câștigurilor și pierderilor derivate.

Auditorii și raportorii financiari pe de altă parte, au salutat în general această tranziție la o evaluare calitativă. Sentimentul majoritar a fost că simplificarea ulterioară a proceselor contabile și de raportare ar conduce la situația în care contabilitatea de acoperire a riscurilor să fie mult mai accesibilă ca preț de implementare. Cu toate acestea, necesitatea unor îndrumări suplimentare (și/sau a unor exemple) ale autorităților de reglementare privind (i) situațiile în care o

evaluare calitativă a eficacității ar fi adecvată și (ii) criteriile de determinare a creșterii unei astfel de evaluări calitative prin coroborarea probelor cantitative necesare pentru a stabili eficiența acoperirii riscului, a fost de asemenea puternic exprimată. Nevoia de o delimitare clară a fost aglutinată pe baza unui sentiment general în rândul raportorilor financiari că auditorii pot insista asupra sprijinului cantitativ din exces de prudență, chiar și în situațiile în care spiritul standardelor pare să permită evaluări calitative. Auditorii ar interpreta noile criterii la nivelul lor propriu de rigoare. Acest lucru ar putea duce la eroziunea beneficiilor pentru proiectanții simplificării avute în vedere, permițând evaluări calitative în mod autonom. În plus, absența unor astfel de îndrumări ar putea, de asemenea, să permită o interpretare posibilă a unui prag mai mare decât cerința 80/125 existentă, de exemplu, a unei cerințe de eficacitate de 100%. În mod similar, cerința de a minimiza ineficiența poate fi interpretată ca solicitând utilizarea numai a unor derivate perfecte în locul celor mai economice derivate care îndeplinesc obiectivele de gestionare a riscurilor.

Unele scrisori de comentarii au dorit ca instituțiile cu rol de standardizare să furnizeze orientări clare cu privire la criteriile care trebuie îndeplinite pentru a deduce existența unei relații economice, împreună cu detalierea în continuare a factorilor care trebuie luați în considerare pentru a determina dacă există o relație economică adecvată.

În concluzie, IFRS 9 permite relaxarea mai multor cerințe privind eficiența măsurilor de acoperire a riscului, deși câteva domenii încă necesită detalieri. Deși IAS 39 permite contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor numai acolo unde testul de eficacitate este satisfăcut atât *ante factum*, cât și retroactiv, IFRS 9 nu se referă la acesta din urmă și numai un test de eficacitate prealabil va fi necesar cu o eficiență apropiată de 100%. IAS 39 prevede întreruperea contabilității de acoperire împotriva riscului în cazul nerespectării testului de eficacitate, deși, în cazul unei reechilibrări, acoperirea reechilibrată poate fi redefinită ca o relație de acoperire nouă. IFRS 9 permite continuarea contabilității de acoperire împotriva riscurilor în cazul unei astfel de reechilibrări și, dacă o astfel de reechilibrare nu reușește, este necesară întreruperea contabilității de acoperire a riscurilor. Cu toate acestea, procesul de testare a eficienței contabilității de acoperire a riscului continuă să fie dificil în mod inevitabil, necesitând cunoașterea și aplicarea

unor tehnici statistice complexe și a modelelor de evaluare. La nivel macro, studii asupra metodelor de clasificare ale IFRS 9 au formulat, de asemenea, câteva aspecte care necesită re proiectate. Declarațiile IASB se concentrează, în general, pe raportarea financiară nespecifică unei anumite ramuri industriale, care vizează furnizarea de informații utile grupurilor de investitori.

Astfel, ar putea exista situații în care aceste standarde ar putea fi în contradicție cu recomandările organismelor de supraveghere care supraveghează anumite ramuri industriale (Beerbaum & Piechocki, 2017). Trebuie depuse eforturi pentru a asigura o armonizare maximă cu un nivel optim de prezentare a informațiilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Althoff, J.M. and Finnerty, J.D. (2001), *Testing hedge effectiveness*, FAS 133 and the New derivatives accounting landscape, Institutional Investor, New York, Fall 2001, pp. 44 - 51.
2. Althoff, J., Halterman, S. and Lee Y.-B. (2014), *PwC. Accounting for hedging activities. IASB new general hedge accounting requirements*, Available online at: http://www.pwc.com/en_US/us/cfodirect/assets/pdf/dataline/dataline-2014-03-accounting-for-hedging-activities.pdf, Accessed on October 25, 2016.
3. BDO (2014), *Need to know. Hedge accounting*, Available online at: <http://www.bdointernational.com/Services/Audit/IFRS/>, Accessed on October 25, 2016.
4. Beerbaum, D. and Piechocki, M. (2017), IFRS 9 for financial institutions – the case for IFRS and FinRep-taxonomies – a conceptual gap analysis, *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, DOI: 10.2139/ssrn.2857939.
5. Canabarro, E. (1999), *A note on the assessment of hedge effectiveness using the dollar offset ratio under FAS 133*, Research Report, Goldman Sachs and Co., New York, June 1999.
6. Chang, H.S., Donohoe, M. and Sougiannis, T. (2016), *Do analysts understand the economic and reporting complexities of derivatives?*, *Journal of Accounting and Economics*, vol. 61, no. 2-3, pp. 584–604, DOI 10.1016/j.jacceco.2015.07.005.
7. Deloitte (2012), *A closer look. Assessing hedge effectiveness under IFRS 9*, available online at: <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/A%20Closer%20Look%203.pdf>, accessed on October 25, 2016.
8. Deloitte (2013), *Need to know – Hedge accounting reforms: A closer reflection of risk management*, available online at: <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-UnitedKingdom/Local%20Assets/Documents/Services/Audit/Accounting%20and%20Payroll%20Solutions/uk-audit-hedge-accounting-reforms.pdf>, accessed on October 25, 2016.
9. Du Plooy, C., De Vries, K.-J. and Fromont, A. (2014), IFRS 9 hedging. Was it worth the wait?, *TMI Treasury Management International*, vol. 222, pp. 33-36.
10. Ederington, L.H. (1979), The hedging performance of the new futures markets, *Journal of Finance*, Vol. 34, no. 1, pp. 157-170.
11. Ernst & Young (2011), *Hedge accounting under IFRS 9 – a closer look at the changes and challenges*, available online at: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Hedge_accounting_under_IFRS_9_a_closer_look_at_the_changes_and_challenges/\\$FILE/Hedge_accounting_under_IFRS_9_GL_IFRS.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Hedge_accounting_under_IFRS_9_a_closer_look_at_the_changes_and_challenges/$FILE/Hedge_accounting_under_IFRS_9_GL_IFRS.pdf), accessed on October 25, 2016.
12. Ernst & Young (2014a), *Hedge accounting under IFRS 9*, Available online at: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applyin_g_IFRS:_Hedge_accounting_under_IFRS_9/\\$File/Applying_Hedging_Feb2014.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applyin_g_IFRS:_Hedge_accounting_under_IFRS_9/$File/Applying_Hedging_Feb2014.pdf), Accessed on October 25, 2016.
13. Ernst & Young (2014b). *IASB sets 2018 effective date for IFRS 9, FASB scales back scope of its insurance project*, Available online at: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Insurance-Accounting-Alert/\\$File/EY-IASB-sets-2018-effective-date-for-IFRS-9-FASB-scales-back-scope-of-its-insurance-project.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Insurance-Accounting-Alert/$File/EY-IASB-sets-2018-effective-date-for-IFRS-9-FASB-scales-back-scope-of-its-insurance-project.pdf), Accessed on October 25, 2016.
14. Ernst & Young (2014c), *International GAAP 2014*, Hoboken.

15. Finnerty, J.D. and Grant, D. (2002), Alternative Approaches to Testing Hedge Effectiveness under SFAS No 133, *Accounting Horizons*, vol. 6, no. 2, pp. 95-108, DOI 10.2308/acch.2002.16.2.95.
16. Franckle, C.T. (1980), The hedging performance of the new futures markets: comment, *Journal of Finance*, vol. 35, no. 5, pp. 1273-1279, DOI 10.1111/j.1540-6261.1980.tb02211.x.
17. IASB (International Accounting Standards Board) (2008), *Discussion Paper Reducing Complexity in Reporting Financial Instruments*, available online at: http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Financial-Instruments-A-Replacement-of-IAS-39-Financial-Instruments-Recognitio/Discussion-Paper-and-Comment-Letters/Documents/DPReducingComplexity_ReportingFinancialInstruments.pdf, accessed on October 25, 2016.
18. IASB (International Accounting Standards Board) (2012), *Hedge accounting general questions*, available online at: <http://www.ifrs.org>, accessed on October 25, 2016.
19. IFRS Foundation (2013), *IFRS 9 Financial Instruments (Hedge Accounting and amendments to IFRS 9, IFRS 7 and IAS 39)*, available online at: <http://www.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Financial-Instruments-A-Replacement-of-IAS-39-Financial-Instruments-Recognitio/Phase-III-Hedge-accounting/Documents/IFRS-9-FI-Project-Summary-November-2013.pdf>, accessed on October 25, 2016.
20. Kalotay, A. and Abreo, L. (2001), Testing hedge effectiveness for FAS 133: the volatility reduction measure, *Journal of Applied Corporate Finance*, vol. 13, no. 4, Winter 2001, pp. 93-99, DOI 10.1111/j.1745-6622.2001.tb00429.x.
21. Kawaller, I.G. and Koch, P.D. (2000), Meeting the 'Highly Effective Expectation' Criterion for Hedge Accounting, *Journal of Derivatives*, vol. 7, no. 4, pp. 79-87, 10.3905/jod.2000.319136.
22. KPMG (2013), *First impressions: IFRS 9 (2013) – hedge accounting and transition*, available online at: <http://www.kpmg.com/CN/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Newsletters/First- Impressions/Documents/First- Impressions-O-1312-IFRS9-Hedge-accounting-and-transition.pdf>, accessed on October 25, 2016.
23. Lipe, R.C. (1996), *Current accounting projects*, Presentation at the 1996 Twenty-Fourth Annual National Conference on Current SEC Developments, Office of the Chief Accountant, U.S. Securities and Exchange Commission.
24. McCarroll, J. and Khatri, G.R. (2014), Aligning hedge accounting with risk management, *Financial Reporting – Accountancy Ireland*, vol. 46, no. 2S, April 2014, pp. 36-38.
25. Panaretou, A., Shackleton, M. and Taylor, P.A. (2013), Corporate risk management and hedge accounting, *Contemporary Accounting Research*, Spring 2013, vol. 30, no. 1, pp. 116-139, DOI: 10.1111/j.1911-3846.2011.01143.x.
26. PwC (2013), *Practical guide. General hedge accounting*, available online at: <http://www.pwc.com.au/assurance/ifrs/assets/Practical-Guide-General-Hedge-Accounting-Mar14.pdf>, accessed on October 25, 2016.
27. Royall, R.L. (2001), Use of regression in assessing hedge effectiveness. FAS 133 and the new derivatives accounting landscape, *Institutional Investor*, New York, Fall 2001, pp. 52–61.
28. Swad, S.M. (1995), *Accounting and disclosures for derivatives*, Presentation at the 1995 Twenty Second Annual National Conference on Current SEC Developments, Office of the Chief Accountant, US Securities and Exchange Commission.
29. Novotny-Farkas, Z. (2016), The interaction of the IFRS 9 expected loss approach with supervisory rules and implications for financial stability, *Accounting in Europe*, vol. 13, no. 2, pp 197-227, DOI 10.1080/17449480.2016.1210180.

ANEXĂ

Metode cantitative des utilizate pentru evaluarea eficacității contabilității de acoperire a riscului

(Ederington, 1979; Finnerty & Dwight, 2002; Franckle, 1980)

(A) Metoda ecarterului exprimat în dolari

Această metodă calculează raportul negativ al modificărilor cumulate în valoarea justă a fluxului de numerar al instrumentului de acoperire a riscului și a elementului acoperit la risc începând cu o anumită dată. Raportul poate fi calculat pe intervale de timp sau cumulat. Astfel, raportul ecarterului exprimat în dolari (Dollar Offset Ratio – DOR) se calculează după formula

$$DOR = - \left(\frac{\sum_{i=1}^n X_i}{\sum_{i=1}^n Y_i} \right), \text{ unde } \sum_{i=1}^n X_i \text{ reprezintă}$$

suma cumulată a modificărilor periodice ale valorilor

instrumentului de acoperire a riscului, iar $\sum_{i=1}^n Y_i$

reprezintă suma cumulată a modificărilor periodice ale elementului acoperit la risc, suferite începând cu o dată stabilită. Semnul „minus” este prevăzut deoarece, în mod inevitabil, numărătorul și numitorul vor avea semne diferite în contextul unei relații de acoperire a riscului, astfel încât *DOR* va returna o valoare pozitivă. În cazul unei acoperiri perfecte, *DOR* are valoare unitară, deoarece modificările de valoare ale instrumentului de acoperire a riscului au exact același ecart cu modificările de valoare ale elementului acoperit la risc.

Regula 80/125 pentru o eficacitate ridicată, conform IAS 39, este formulată cu trimitere la metoda ecarterului exprimat în dolari și, ca urmare, solicită ca modificările în valoarea justă sau în fluxul de numerar al instrumentului de acoperire a riscului să aibă un ecart de minim 80% și maxim 125% din modificările în valoarea justă a elementului acoperit:

$$0.80 \leq - \left(\frac{\sum_{i=1}^n X_i}{\sum_{i=1}^n Y_i} \right) \leq 1.25 .$$

Noțiunea de „înalță eficiență” este legată de „corelația înaltă”, care este în general interpretată ca regula 80/125 în medicină și alte științe aplicate și sociale. Coroborarea acestei reguli ca reprezentând „corelația înaltă” în raport cu SFAS 80, informal, este atribuită discursului unui membru al Biroului SEC (Securities Exchange Commission) al Contabilului-șef al Conferinței Anuale de Contabilitate a SEC din 1995 (Swad, 1995;

Lipe, 1996), de unde a urmat adoptarea sa în SFAS 133 și a fost transferată în conformitate cu IAS 39. Unul dintre principalele neajunsuri ale acestei metode îl reprezintă sensibilitatea sa la mici modificări ale valorii instrumentului de acoperire împotriva riscurilor sau ale valorii elementului acoperit (Canabarro, 1999). Pentru a exemplifica, considerăm un element acoperit cu o valoare inițială de un milion de dolari. Dacă valoarea sa se modifică cu 50\$, iar cea a instrumentului de acoperire (derivat) se modifică cu 100\$, modificarea relativă devine 2,00 sau 200%, ceea ce depășește cu mult limita de 80/125. Deoarece modificările de prețuri aici sunt neglijabile, renunțarea la contabilitatea de acoperire împotriva riscurilor nu ar avea un impact semnificativ asupra finanțelor entității în această perioadă. Cu toate acestea, în cazul în care se produce o schimbare semnificativă a prețului în următoarea perioadă, iar contabilitatea de acoperire a riscurilor continuă să nu fie aplicată, impactul financiar ar putea fi masiv. Din cauza sensibilității extreme a acestei metode la schimbările de prețuri, acoperiri la risc care se comportă foarte bine pot să iasă prematur din uz, considerându-se că în respectivele cazuri contabilitatea de acoperire nu mai este necesară.

(B) Metoda diferenței relative

După cum s-a specificat anterior, un dezavantaj major al metodei precedente este sensibilitatea sa extremă la modificări minore ale valorilor instrumentului de acoperire la risc sau ale elementului acoperit la risc. O îmbunătățire capabilă de a elimina acest dezavantaj este utilizarea modificărilor procentuale în locul modificărilor în valori absolute. Această metodă se numește „metoda diferenței relative” și definește

$$\text{eficiența testului statistic astfel: } RD_n = \frac{\sum_{i=1}^n X_i + \sum_{i=1}^n Y_i}{V_0},$$

unde V_0 reprezintă valoarea inițială a elementului

acoperit la risc, iar $\sum_{i=1}^n X_i$ și $\sum_{i=1}^n Y_i$ au aceeași

semnificație ca la punctul (A) de mai sus. O acoperire

perfectă va returna $RD_n = 0$ și o eficiență crescută va fi indicată de valori ale $|RD_n|$ apropiate de zero. Totuși, o corespondență cu regula 80/125 ar depinde de valoarea inițială a elementului acoperit la risc și, ca urmare, să varieze de la caz la caz. Înainte de a recunoaște o relație de acoperire la risc, o entitate ar trebui să stabilească o valoare critică (α) „suficient de apropiată” de zero, astfel încât $|RD_n| \leq \alpha$ semnifică o acoperire acceptabilă la risc. În mod evident, auditorii entității vor trebui să opineze cu privire la metoda de testare și la alegerea valorii critice.

(C) Metoda reducerii variabilității

Raportul de variabilitate (VR) se definește ca fiind unu minus raportul dintre pătratele cumulate ale modificărilor valorii juste sau ale fluxului de numerar aferente instrumentului de acoperire la risc și ale elementului acoperit și pătratul modificărilor valorii juste sau ale fluxului de numerar aferent elementului acoperit la risc, începând cu o anumită dată. Raportul poate fi calculat pe intervale de timp sau cumulativ. Ca urmare, raportul de variabilitate (VR) este dat de formula

$$VR = 1 - \left[\frac{\sum_{i=1}^n (X_i + Y_i)^2}{\sum_{i=1}^n Y_i^2} \right]. \text{ Metoda reducerii}$$

variabilității reprezintă variabilitatea valorii juste sau a fluxului de numerar al poziției acoperite cumulate, raportată la variabilitatea valorii juste sau a fluxului de numerar al elementului acoperit. Întrucât metoda recurge la abaterea pătratică, se pune accent mai mare pe abaterile mari, în raport cu cele reduse. Variante ale acestei metode utilizează abaterea standard sau variații proporționale ale abaterilor pătratice medii de la zero ale elementului acoperit la risc, estimând măsura în care acoperirea la risc elimină aceste variații (Althoff și Finnerty 2001; Kalotay și Abreo 2001).

O acoperire perfectă va returna $VR=1$, iar o eficiență ridicată ar fi indicată de valori ale VR apropiate de unu. Totuși, o corespondență cu regula 80/125 a metodei ecartului exprimat în dolari este mai puternică sau mai slabă, de la caz la caz. De exemplu minimal, dacă avem $X_i = -0.80Y_i$ for all $i = 1, 2, \dots, n$, atunci,

$$VR = 1 - (0.2)^2 = 0.96, \text{ în timp ce dacă}$$

$X_i = -1.25Y_i$ for all $i = 1, 2, \dots, n$, atunci,

$$VR = 1 - (-0.25)^2 = 0.9375. \text{ Ca urmare, rezultă că}$$

o valoare critică în apropierea acestor valori este o alegere corectă. Totuși, trebuie evidențiat faptul că standardele privind valoarea critică aferente diferitelor metode, aplicate concomitent, nu conduc întotdeauna la rezultate corelate. Ca și în cazul metodei (B), se impune ca entitățile care adoptă această metodă să stabilească o valoare critică (β) „suficient de apropiată” de cea unitară, pentru a identifica acceptabilitatea unei acoperiri la risc. Este extrem de important ca auditorii entității să fie de acord cu metoda de testare și cu valoarea critică aleasă.

(D) Analiza de regresie

Se poate demonstra că raportul de acoperire care minimizează variația prețului poziției acoperite combinate este egal cu „panta” estimată a coeficientului de regresie calculat între modificarea de valoare a elementului acoperit la risc (variabila dependentă) și modificările de valoare ale instrumentului de acoperire (variabila independentă) (Royall, 2001). Ca urmare, putem afirma că $Y_i = \hat{a} + \hat{b}(-X_i) + e_i$. Eficacitatea *ante factum* a acoperirii la risc poate fi estimată prin (i) termenul de interceptare \hat{a} (ii) coeficientul de „pantă” \hat{b} și (iii) coeficientul de determinare, o acoperire perfectă necesitând $\hat{a} = 0$, $\hat{b} = R^2 = 1$, deoarece aceste valori implică faptul că $\rho_{hedged, derivative} = 1$,

$\sigma_{hedged} = \sigma_{derivative}$, precum și o valoare inițială nulă a relației de acoperire. O eficacitate ridicată a acoperirii la risc va fi demonstrată atunci când \hat{a} se apropie de zero, iar „panta” \hat{b} și valoarea ajustată a lui R^2 se apropie de unu. O metodă statistică de testare care include cele trei elemente menționate este metoda regresivă de reducere a variabilității:

$$RVR = 1 - \left[\frac{\sum_{i=1}^n (\hat{b}X_i + Y_i)^2}{\sum_{i=1}^n Y_i^2} \right]. \text{ Pentru}$$

testarea retroactivă, se va utiliza valoarea reală a raportului de acoperire a riscului în locul celei previzionate.